

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

5. november 2019*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Õigusriik – Tõhus kohtulik kaitse liidu õigusega hõlmatud valdkondades – Kohtunike ametist tagandamise keelu ja kohtunike sõltumatuse põhimõte – Poola üldkohtute kohtunike pensioniea alandamine – Võimalus jätkata kohtunikuametis pärast uude kehtestatud pensioniikka jõudmist, kui saadakse justiitsministri luba – ELTL artikkel 157 – Direktiiv 2006/54/EÜ – Artikli 5 punkt a ja artikli 9 lõike 1 punkt f – Soolise diskrimineerimise keeld töötasu, töölevõtmise ja töötamise valdkonnas – Erineva pensioniea kehtestamine Poola üldkohtute ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikena ning Poola prokuratuuri prokuröridena töötavatele naistele ja meestele

Kohtuasjas C-192/18,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 15. märtsi 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Szmytkowska, K. Banks, C. Valero ja H. Krämer,

hageja,

versus

Poola Vabariik, esindajad: B. Majczyna, K. Majcher ja S. Żyrek, keda abistas advokaat W. Gontarski,

kostja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid A. Prechal (ettekandja), M. Vilaras, E. Regan, P. G. Xuereb ja L. S. Rossi, kohtunikud E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen, D. Šváby ja K. Jürimäe,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: osakonna juhataja M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 8. aprilli 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 20. juuni 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et:
 - esiteks, kuna Poola Vabariik kehtestas 12. juuli 2017. aasta seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust ja teatavaid muid seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw) (*Dz. U.* 2017, jrk nr 1452; edaspidi „12. juuli 2017. aasta muutmisseadus“), artikli 13 punktidega 1–3 Poola üldkohtute ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikele ja Poola prokuröridele erineva pensioniea naiste ja meeste puhul, siis on Poola Vabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad ETL artiklist 157 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (ELT 2006, L 204, lk 23) artikli 5 punktist a ja artikli 9 lõike 1 punktist f, ning
 - teiseks, kuna Poola Vabariik alandas 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punktiga 1 Poola üldkohtute kohtunike pensioniiga ning andis Poola justiitsministrile selle seaduse artikli 1 punkti 26 alapunktide b ja c alusel õiguse otsustada, kas lubada pikendada või mitte lubada pikendada kohtuniku ametiaega, siis on Poola Vabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 koostoimest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

EL leping

- 2 ELL artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„[Euroopa] Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.“

- 3 ELL artikli 19 lõikes 1 on sätestatud:

„Euroopa Liidu Kohus koosneb Euroopa Kohtust, Üldkohtust ja erikohtutest. Euroopa Liidu Kohus tagab, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust.“

Liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.“

EL toimimise leping

- 4 ETL artiklis 157 on sätestatud:

„1. Iga liikmesriik tagab meestele ja naistele võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte rakendamise.“

2. Käesolevas artiklis mõistetakse tasu all harilikku põhi- või miinimumpalka või mõnd muud tasumoodust kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt saab.“

[...]

3. Seadusandliku tavamenetluse kohaselt ja pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega võtavad Euroopa Parlament ja [Euroopa Liidu] nõukogu meetmeid, et tagada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte, sealhulgas võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamine tööhõive ja elukutse küsimustes.

4. Pidades silmas meeste ja naiste täieliku ja tegeliku võrdõiguslikkuse tagamist töös, ei takista võrdse kohtlemise põhimõtte ühtki liikmesriiki säilitamast või võtmast meetmeid, mis sätestavad erilised eelised, et hõlbustada alaesindatud sool tegutsemist oma kutsealal ja ära hoida või heastada halvemusi tööalases karjääris.“

Harta

- 5 Harta VI jaotis „Õigusemõistmine“ sisaldab harta artiklit 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“, milles on sätestatud:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. [...]

[...]“.

- 6 Harta artiklis 51 on ette nähtud:

„1. Harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule aluslepingute muudes osades antud volituste piire.

2. Harta ei laienda liidu õiguse reguleerimisala kaugemale senisest pädevusest, ei lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda aluslepingute teistes osades määratletud pädevust ja ülesandeid.“

Direktiiv 2006/54

- 7 Direktiivi 2006/54 põhjendustes 14 ja 22 on märgitud:

„(14) Kuigi tasu mõiste [ELTL] artikli [157] tähenduses ei hõlma sotsiaalkindlustushüvitisi, on nüüd selgelt sätestatud, et riigiteenistujate pensioniskeem kuulub võrdse tasustamise põhimõtte alla, juhul kui pensioniskeemijärgseid hüvitisi makstakse töötajatele avalik-õigusliku tööandja juures töötamise eest, olenemata sellest, et see skeem on osa üldisest riiklikust pensionikindlustusskeemist. Vastavalt [28. septembri 1994. aasta kohtuotsusele Beune (C-7/93, EU:C:1994:350) ja 12. septembri 2002. aasta kohtuotsusele Niemi (C-351/00, EU:C:2002:480)] on see tingimus täidetud, kui pensioniskeem on seotud konkreetse töötajate kategooriaga ning hüvitised on otseselt seotud teenistuseajaga ning arvutatakse riigiteenistuja viimase palga alusel. Seetõttu on selguse huvides asjakohane näha selleks ette erisätted.

[...]

(22) Vastavalt [ELTL] artikli [157 lõikele 4] ning pidades silmas meeste ja naiste tegeliku täieliku võrdõiguslikkuse tagamist tööelus, ei takista võrdse kohtlemise põhimõtte liikmesriikidel säilitada või võtta meetmeid, mis sätestavad erilised eelised, et hõlbustada allaesindatud sool tegutsemist oma kutsealal ja ära hoida või heastada ebasoodsamat olukorda ametialases karjääris. Arvestades praegust olukorda ja pidades silmas Amsterdami lepingule lisatud deklaratsiooni nr 28, peaksid liikmesriigid kõigepealt püüdma parandada naiste olukorda tööelus.“

8 Direktiivi 2006/54 artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine tööhõive ja elukutse küsimustes.

Selleks sisaldab käesolev direktiiv sätteid võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks järgmistes valdkondades:

[...]

c) kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid.

[...]“.

9 Selle direktiivi artikli 2 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *otsene diskrimineerimine* – kui ühte isikut koheldakse soo tõttu halvemini, kui koheldakse, on koheldud või koheldaks teist isikut samalaadses olukorras;

[...]

f) *kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid* – nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiviga 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas [(EÜT 1979, L 6, lk 24; ELT eriväljaanne 05/01, lk 215)] reguleerimata kindlustusskeemid, mille eesmärk on töötavatele isikutele, nii töötajatele kui ka füüsilisest isikust ettevõtjatele, ettevõtetes või ettevõtete ühenduses, majandustegevuse alal, kutsealases sektoris või sektorite grupis anda hüvitisi, mis täiendavad või asendavad riiklike sotsiaalkindlustusskeemide alusel makstavaid hüvitisi, olgu sellistes skeemides liikmeksõlemine kohustuslik või vabatahtlik.“

10 Direktiivi 2006/54 artiklis 3 „Positiivsed meetmed“ on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad säilitada ja võtta meetmeid [ELTL] artikli [157 lõike 4] tähenduses, selleks et tegelikkuses tagada meeste ja naiste vaheline täielik võrdõiguslikkus tööelus.“

11 Direktiivi 2006/54 II jaotises asub 2. peatükk „Võrdne kohtlemine kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides“, mis sisaldab muu hulgas artikleid 5, 7 ja 9.

12 Selle direktiivi artiklis 5 on sätestatud:

„[...] välistatakse otsene või kaudne sooline diskrimineerimine kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides ning eelkõige siis, kui kõne all on järgmine:

a) kõnealuste skeemide ulatus ja neile ligipääsu tingimused;

[...]“.

13 Selle direktiivi artiklis 7 „Reguleerimisala“ on ette nähtud:

„1. Käesolevat peatükki kohaldatakse

a) kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide suhtes, mis pakuvad kaitset järgmistel juhtudel:

[...]

iii) vanadus, kaasa arvatud ennetähtaegne pensionile jäämine;

[...]

[...]

2. Seda peatükki kohaldatakse samuti konkreetse kategooria töötajate, nagu riigiteenistujate pensioniskeemide suhtes, juhul kui pensioniskeemi järgseid hüvitisi makstakse töötajatele avalik-õigusliku tööandja juures töötamise eest. Seda ei takista asjaolu, et selline skeem on osa üldisest riiklikust pensionikindlustusskeemist.“

14 Sama direktiivi artikli 9 „Diskrimineerimise näited“ kohaselt:

„1. Võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus on sätted, mis lähtuvad kas otseselt või kaudselt soolisest kuuluvusest, selleks et

[...]

f) kinnitada erinev pensioniiga;

[...]“

Poola õigus

Üldkohtute seadus

15 27. juuli 2001. aasta seaduse üldkohtute korralduse kohta (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych) (Dz. U. nr 98, jrk nr 1070; edaspidi „üldkohtute seadus“) artikli 69 lõiked 1 ja 3 olid sõnastatud järgmiselt:

„1. Kohtunik läheb pensionile 67. eluaasta täitumisel [...], välja arvatud juhul, kui ta hiljemalt kuus kuud enne nimetatud vanuse täitumist esitab justiitsministrile oma ametikohal jätkamiseks sooviavalduse ning tõendi, mis on välja antud kohtunikuks kandideerijatele kehtivatel tingimustel ja mis kinnitab, et ta on oma tervises seisundi poolest võimeline kohtuniku ametikohustusi täitma.

[...]

3. Kui kohtunik esitab sooviavalduse ja tõendi lõike 1 tähenduses, võib ta täita oma ametikohustusi vaid kuni 70. eluaasta täitumiseni. [...]“.

16 Üldkohtute seaduse artikli 69 lõiget 1 muudeti kõigepealt 16. novembri 2016. aasta seadusega, millega muudetakse sotsiaalkindlustusfondi raames makstavate vanaduspensionite ja pensionite seadust ja teatud teisi seaduseid (ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych oraz niektórych innych ustaw) (Dz. U. 2017, jrk nr 38; edaspidi „16. novembri 2016. aasta seadus“), millega alandati nii nais- kui ka meeskohtunike pensioniiga 65 eluaastale. See muudatus pidi jõustuma 1. oktoobril 2017.

- 17 Siiski tehti kõnealuse artikli 69 lõikesse 1 enne selle muudatuse jõustumist 12. juuli 2017. aasta muutmiseseaduse artikli 13 punktiga 1 uus muudatus, mis jõustus 1. oktoobril 2017. Selle muudatusega määrati pensionieaks 60 eluaastat naiskohtunike ja 65 eluaastat meeskohtunike puhul.
- 18 12. juuli 2017. aasta muutmiseseaduse artikli 1 punkti 26 alapunktidega b ja c viidi üldkohtute seaduse artiklisse 69 sisse lisaks uus lõige 1b, muutes ka viimati nimetatud artikli lõiget 3.
- 19 Kahes eelnevas punktis kirjeldatud muudatuste tulemusel oli artiklis 69 sätestatud:

„1. Naiskohtunik läheb pensionile 60. eluaasta täitumisel ja meeskohtunik 65. eluaasta täitumisel, välja arvatud juhul, kui ta kõige varem 12 kuud ja hiljemalt kuus kuud enne nimetatud vanuse täitumist esitab oma ametikohal jätkamiseks sooviavalduse ning tõendi, mis on välja antud kohtunikuks kandideerijatele kehtivatel tingimustel ja mis kinnitab, et ta on oma tervises seisundi poolest võimeline kohtuniku ametikohustusi täitma.

[...]

1b. Justiitsminister võib anda kohtunikule nõusoleku tema ametikohal jätkamiseks, võttes arvesse üldkohtute töötajate ratsionaalset kasutamist ja erinevate kohtute töökoormusest tulenevaid vajadusi. Kui kohtunik jõuab lõikes 1 viidatud vanusesse enne tema ametikohal jätkamist puudutava menetluse lõppemist, jääb kohtunik ametisse kuni selle menetluse lõpuni.

[...]

3. Kui justiitsminister annab lõikes 1b osutatud nõusoleku, võib asjaomane kohtunik täita oma ametikohustusi vaid kuni 70. eluaasta täitumiseni. [...]“.

- 20 Üldkohtute seaduse artiklis 91 on ette nähtud:

„1. Võrdväärsetel ametikohtadel töötavate kohtunike töötasu varieerub sõltuvalt staažist või täidetavatest ülesannetest:

[...]

1c. Kohtuniku aasta põhipalk arvutatakse eelneva aasta teise kvartali keskmise töötasu alusel, mis avaldatakse Poola Vabariigi ametlikus teatajas (*Monitor Polski*) [...]

[...]

2. Kohtuniku põhipalk esitatakse palgaastmetena, mille tase arvutatakse lõikes 1c viidatud põhipalga arvutamise aluseks olevate kordajate abil. Konkreetse kohtuniku ametikoha põhipalga astmed ning konkreetsetel palgaastmetel olevate kohtunike põhipalga määramiseks kasutatavad kordajad on esitatud käesoleva seaduse lisas. [...]

[...]

7. Lisaks makstakse kohtunikule alates kuuendast tööaastast staažitasu, mille suurus on 5% põhipalgast ning mida suurendatakse igal aastal 1% võrra, kuni see jõuab 20%-ni põhipalgast.

[...]“.

21 Üldkohtute seaduse artiklis 91a on sätestatud:

„1. Ametisse astumisel makstakse [Sąd Rejonowy (rajoonikohus, Poola)] kohtunikule põhipalka, mis vastab esimesele palgaastmele. Ametisse astumisel makstakse [Sąd Okręgowy (regionaalne kohus, Poola)] kohtunikule põhipalka, mis vastab neljandale palgaastmele; kui ta sai madalamal ametikohal juba põhipalka, mis vastab neljandale või viiendale palgaastmele, siis on tema põhipalga aluseks vastavalt viies või kuues palgaaste. Ametisse astumisel makstakse [Sąd Apelacyjny (apellatsioonikohus, Poola)] kohtunikule põhipalka, mis vastab seitsmendale palgaastmele; kui ta sai madalamal ametikohal juba põhipalka, mis vastab seitsmendale või kaheksandale palgaastmele, siis on tema põhipalga aluseks vastavalt kaheksas või üheksas palgaaste. [...]

[...]

3. Kohtuniku põhipalk tõuseb pärast viieaastast järjestikust teenistust vastaval kohtuniku ametikohal automaatselt järgmisele kõrgemale palgaastmele.

4. Kohtunikukandidaadi ametikohal tegutsemise aeg lisandub rajoonikohtu kohtuniku ametikohal tegutsemise ajale.

[...]“.

22 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punktiga 1 muudeti üldkohtute seaduse artikli 100 lõiget 1 ning viidi samasse artiklisse sisse uued lõiked 4a ja 4b. Pärast neid muudatusi oli nimetatud artiklis 100 ette nähtud:

„1. Kohtunikul, kes saadetakse pensionile kohtusüsteemi muutmise tõttu või kohtute tööpiirkondade muutmise tõttu, on naissoost isiku puhul kuni 60. eluaasta täitumiseni ja meessoost isiku puhul kuni 65. eluaasta täitumiseni õigus tema viimasel ametikohal makstud töötasuga võrdsele hüvitisele.

2. Kohtunikul, kes on jäänud pensionile või kes on saadetud pensionile vanuse tõttu või meditsiinilistel põhjustel, on õigus hüvitisele, mille suurus on 75% viimasel ametikohal teenitud põhipalgast koos staažilisaga.

3. Lõigetes 1 ja 2 nimetatud hüvitisi suurendatakse vastavalt ametis olevate kohtunike põhipalga suuruse muutumisele.

[...]

4a. Lõikes 1 nimetatud olukorras makstakse ühekordne hüvitis pensionile jäänud naiskohtunikule 60. eluaasta täitumisel ja pensionile jäänud meeskohtunikule 65. eluaasta täitumisel.

4b. Kohtunikul, kes on vastavalt artikli 71c lõikele 4 või artikli 74 lõikele 1a naasnud oma senisele või võrdväärsele ametikohale, on õigus pensionile jäämisel või pensionile saatmisel saada ühekordne hüvitis, mille suurus on pensionile jäämise või pensionile saatmise kuupäeval arvutatud hüvitise summa ja juba välja makstud hüvitise summa vahe. Lõikes 1 nimetatud olukorras on ühekordse hüvitise saamise õigus naissoost isikul 60. eluaasta täitumisel ja meessoost isikul 65. eluaasta täitumisel.“

Prokuratuuriseadus

23 28. jaanuari 2016. aasta prokuratuuriseaduse (ustawa Prawo o prokuraturze) (*Dz. U.* 2016, jrk nr 177) artikli 127 lõikes 1 on sätestatud:

„Juhul kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti, kehtivad [üldkohtute] seaduse artiklid 69–71, [...] 99–102 [...] *mutatis mutandis* prokuröride suhtes. [...]“.

24 Prokuratuuriseaduse artiklis 124 on sätestatud:

„1. Võrdväärsel ametikohtadel töötavate prokuröride töötasu varieerub sõltuvalt staažist või täidetavatest ülesannetest. [...]“

2. Prokuröride põhipalk esitatakse palgaastmetena, mille tase arvutatakse prokuröride põhipalga arvutamise aluseks olevate kordajate abil.

3. Ametisse astumisel saab:

- [Prokuratura Rejonowa (rajooniprokuratuur, Poola)] prokurör esimesele palgaastmele vastavat põhipalka;
- [Prokuratura Okręgowa (piirkondlik prokuratuur, Poola)] prokurör neljandale palgaastmele vastavat põhipalka; kui ta sai madalamal ametikohal juba põhipalka, mis vastab neljandale või viiendale palgaastmele, siis on tema põhipalga aluseks vastavalt viies või kuues palgaaste;
- [Prokuratura Regionalna (ringkonnaprokuratuur, Poola)] prokurör seitsmendale palgaastmele vastavat põhipalka; kui ta sai madalamal ametikohal juba põhipalka, mis vastab seitsmendale või kaheksandale palgaastmele, siis on tema põhipalga aluseks vastavalt kaheksas või üheksas palgaaste.

[...]

5. Prokuröri põhipalk tõuseb pärast viie aasta pikkust järjestikust teenistust vastaval prokuröri ametikohal järgmisele kõrgemale palgaastmele.

6. Prokurörikandidaadi ametikohal tegutsemise aeg lisandub [Prokuratura Rejonowa (rajooniprokuratuur)] prokuröri ametikohal tegutsemise ajale.

[...]

11. Prokurör saab staažitasu, mille suurus on alates kuuendast teenistusaastast 5% isiku tegelikult saadud põhipalgast ning mida suurendatakse seejärel igal aastal 1% võrra, kuni see jõuab 20%-ni põhipalgast. Pärast 20 teenistuses oldud aastat makstakse täiendavat staaži arvesse võtmata staažitasu, mis vastab 20%-le isiku hetkel saadavast põhipalgast.

[...]“.

25 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punktiga 3 muudeti prokuratuuriseaduse teatud muid sätteid, kehtestades neis muu hulgas prokuröri uue pensioniea, see tähendab 60 aastat naissoost ja 65 aastat meessoost prokuröri puhul.

2002. aasta kõrgeimat kohut käsitlev seadus

26 Poola kõrgeimat kohut käsitleva 23. novembri 2002. aasta seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2002, nr 240, jrk nr 2052; edaspidi „2002. aasta kõrgeimat kohut käsitlev seadus“) artikli 30 lõikes 1 kehtestati Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtuniku pensionieaks 70 eluaastat. Sama artikli 30 lõikes 2 oli siiski sätestatud, et vastava taotluse esitanud kohtunik võib minna pensionile pärast 67. eluaasta täitumist.

27 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 30 lõiget 2 muudeti kõigepealt 16. novembri 2016. aasta seadusega, millega vanust vähendati 65. eluaastale, mil sellise taotluse võib esitada. Siiski, enne kui see muudatus jõustus, muudeti uuesti sama sätet 12. juuli 2017. aasta muutmiseseaduse artikli 13 punktiga 2. Viimasest muudatusest tulenevas redaktsioonis oli 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 30 lõikes 2 ette nähtud:

„[Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunik, kes on esitanud vastava taotluse, läheb pensionile:

1. naissoost kohtuniku puhul 60. eluaasta täitumisel ning meessoost kohtuniku puhul 65. eluaasta täitumisel.

[...]“.

28 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artiklites 42 ja 43 oli sätestatud:

„Artikkel 42.

[...]

§ 4. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtuniku töötasu on kindlaks määratud põhiastmena või kõrgendatud astmena. Kõrgendatud aste on 115% põhiastmest.

§ 5. Ametisse astumisel makstakse [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikule põhiastme põhipalka. Pärast seitsme aasta pikkust teenistust tõuseb see põhipalk kõrgendatud astmele.

[...]

Artikkel 43. [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikul on õigus saada iga teenistusaasta eest staažitasu, mis vastab 1%-le põhipalgast ja mis ei või ületada 20% põhipalgast. Staažitasu suuruse kindlaksmääramisel arvesse võetav ajavahemik hõlmab ka teenistus- või töösuhte kestust enne [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtuniku ametisse nimetamist ning advokaadi, õigusnõustaja või notari kutsealal tegutsemise kestust.“

29 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikkel 50 oli sõnastatud järgmiselt:

„[Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] kohtunikul, kes on jäänud pensionile, on õigus hüvitisele, mille suurus on 75% tema poolt viimasel ametikohal teenitud põhipalgast koos staažilisaga. Selle hüvitise tingimusi ja summat kohandatakse vastavalt [Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus)] ametis olevate kohtunike põhipalga muutustele.“

30 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitlev seadus tunnistati kehtetuks ja asendati Poola kõrgeimat kohut käsitleva 8. detsembri 2017. aasta seadusega (ustawa o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2018, jrk nr 5; edaspidi „8. detsembri 2017. aasta seadus“), mis jõustus 3. aprillil 2018.

Kohtueelne menetlus

- 31 Kuna komisjon leidis, et 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 1 punkti 26 alapunktide b ja c ning artikli 13 punktide 1–3 vastuvõtmisega rikkus Poola Vabariik oma kohustusi, mis tulenevad esiteks ELTL artiklist 157 ning direktiivi 2006/54 artikli 5 punktist a ja artikli 9 lõike 1 punktist f, ning teiseks ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust koostoimes harta artikliga 47, siis saatis komisjon 28. juulil 2017 sellele liikmesriigile ametliku kirja. Viimane vastas sellele 31. augusti 2017. aasta kirjaga, milles ta eitas liidu õiguse rikkumist.
- 32 Komisjon esitas 12. septembril 2017 põhjendatud arvamuse, milles ta kordas, et eelmises punktis nimetatud riigisisised õigusnormid rikuvad viidatud liidu õigusnorme. Seetõttu palus institutsioon Poola Vabariigil võtta põhjendatud arvamuse järgimiseks vajalikud meetmed ühe kuu jooksul alates selle kättesaamisest. Liikmesriik vastas põhjendatud arvamusele 12. oktoobri 2017. aasta kirjaga, milles ta leidis, et väidetavad rikkumised puuduvad.
- 33 Neil asjaoludel otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

Menetlus Euroopa Kohtus

- 34 Pärast menetluse kirjalikku osa, mille käigus esitas Poola Vabariik kostja vastuse ning seejärel vastusena komisjoni repliigile vasturepliigi, kuulati poolte suulised argumendid ära 8. aprillil 2019 toimunud kohtuistungil. Kohtujurist esitas oma ettepaneku 20. juunil 2019, mis on kuupäev, mil menetluse suuline osa ka lõpetati.
- 35 Euroopa Kohtu kantseleisse 16. septembril 2019 saabunud dokumendiga palus Poola Vabariik uuendada menetluse suuline osa. Taotluse põhjendusena märgib ta, et sisuliselt ei ole ta nõus kohtujuristi ettepanekuga, mis muu hulgas põhineb – nagu Poola Vabariigi arvates ilmnes ettepaneku teatud punktide „sisust ja kontekstist“ ning analoogsetest punktidest, mis sisalduvad kohtujuristi 11. aprilli 2019. aasta ettepanekus, mis on esitatud kohtuasjas komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:325) – väidetavalt valel tõlgendusel, mis on antud Euroopa Kohtu varasemale praktikale, eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsusele Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117) ja 25. juuli 2018. aasta kohtuotsusele Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), kusjuures selle tõlgenduse üle ei ole pooled vaieldud.
- 36 Sellega seoses tuleb meenutada, et esiteks ei ole Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ega Euroopa Kohtu kodukorras ette nähtud võimalust, et pooled saaksid esitada seisukohti vastuseks kohtujuristi ettepanekule (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Teiseks on ELTL artikli 252 teise lõigu kohaselt kohtujuristi ülesanne avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult teha põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohaselt nõuavad tema osalust. Kohtujuristi ettepanek ega selleni jõudmiseks läbitud põhjenduskäik ei ole Euroopa Kohtule siduvad. Seetõttu ei saa asjaolu, et pool ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga, olenemata sellest, milliseid küsimusi selles analüüsi, iseenesest olla põhjus, mis annaks alust menetluse suulise osa uuendamiseks (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Samas võib Euroopa Kohus igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada kodukorra artikli 83 alusel määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaieldud (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 39 Käesoleval juhul leiab Euroopa Kohus siiski, olles kohtujuristi ära kuulanud, et Euroopa Kohtus aset leidnud menetluse kirjaliku osa ja kohtuistungil lõppedes on tal asja lahendamiseks kogu vajalik teave. Lisaks märgib Euroopa Kohus, et kohtuasja ei ole vaja lahendada argumendi alusel, mille üle pooled ei ole vaieldud.
- 40 Neil asjaoludel puudub alus menetluse suulise osa uuendamiseks.

Hagi

Vaidluse eseme säilimine

- 41 Vasturepliigis ja kohtuistungil väitis Poola Vabariik, et käesoleva rikkumise tuvastamise menetluse ese on ära langenud, kuna 23. mail 2018 jõustus 12. aprilli 2018. aasta seadus, millega muudetakse [üldkohtute seadust], riikliku kohtute nõukojade seadust ja [8. detsembri 2017. aasta seadust] (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2018, jrk nr 848; edaspidi „12. aprilli 2018. aasta seadus“).
- 42 Mis puudutab esimest etteheidet, et rikutud on ETL artiklit 157 ning direktiivi 2006/54 artikli 5 punkti a ja artikli 9 lõike 1 punkti f, siis 12. aprilli 2018. aasta seaduse artikli 1 punktiga 4 muudeti Poola Vabariigi sõnul nimelt 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punkte 1 ja 3, tunnistades kehtetuks meeste ja naiste erinevused Poola üldkohtute kohtunike ja Poola prokuröride pensioniea puhul, millele komisjon vastu vaidleb. Mis puudutab Sądu Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniiga reguleerivaid sätteid, siis vahepeal asendati need 8. detsembri 2017. aasta seaduses sisalduvate normidega.
- 43 Mis puudutab teist etteheidet, et rikutud on ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostöös harta artikliga 47, siis Poola Vabariigi väitel tõid 12. aprilli 2018. aasta seaduse artikli 1 punktiga 4 tehtud muudatused 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punkti 1 ning artikli 1 punkti 26 alapunktidesse b ja c endaga kaasa vaid selle, et üldkohtute seaduse artikli 69 lõikes 1b on nüüd sätestatud, et loa jätkata pärast 65. eluaasta täitumist Poola üldkohtute kohtuniku ametikohal annab riiklik kohtute nõukoda (Poola), mitte aga enam justiitsminister. Lähtuvalt nendest muudatustest tuleb riiklikul kohtute nõukojal lisaks teha oma vastavasisulised otsused teistsuguste kriteeriumide alusel, kui on need, mis kehtisid seni justiitsministri otsuste puhul.
- 44 Komisjon omalt poolt märkis kohtuistungil, et ta jääb oma hagi juurde.
- 45 Sellega seoses, ja isegi ilma et oleks tarvilik kontrollida, kas seadusandlikud muudatused, millele tugines Poola Vabariik, on täielikult või osaliselt toonud kaasa väidetavate rikkumiste lõpetamise, väärivad meeldetuletamist, et nagu selgub väljakujunenud kohtupraktikast, tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel liikmesriigis valitsenud olukorra alusel ning hiljem aset leidnud muutusi ei saa Euroopa Kohus arvesse võtta (6. novembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari, C-286/12, EU:C:2012:687, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Käesolevas asjas on selge, et kuupäeval, mil möödus tähtaeg, mille komisjon oli oma põhjendatud arvamuses määranud, olid riigisiselised õigusnormid, mille kohta komisjon oma hagis vastuväiteid esitas, jätkuvalt jõus. Seega peab Euroopa Kohus hagi lahendama.

Esimene etteheide

Poolte argumentid

- 47 Oma esimeses etteheites väidab komisjon, et 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punktides 1–3 ette nähtud naiste ja meeste erinevused esiteks Poola üldkohtute kohtunike ja Poola prokuröride pensioniea puhul ning teiseks vanuse puhul, alates millest on ennetähtaegne pensioniea jäämine võimalik Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike puhul, see tähendab kummalgi juhul 60 aastat naiste ja 65 aastat meeste puhul, kujutavad endast ELTL artikliga 157 ning direktiivi 2006/54 artikli 5 punktiga a ja artikli 9 lõike 1 punktiga f keelatud soolist diskrimineerimist.
- 48 Komisjon leiab, et kõnealuse kolme kohtuniku- ja prokurörikategooria suhtes kehtivad pensioniskeemid kuuluvad ELTL artikli 157 tähenduses mõiste „tasu“ alla ning direktiivi 2006/54 kohaldamisalasse, kuna need vastavad Euroopa Kohtu praktikas kehtestatud kolmele kriteeriumile, nimelt et neis skeemides ette nähtud vanaduspension peab hõlmama vaid konkreetset töötajate kategooriat, et pension peab otseselt sõltuma teenistuses oldud ajast ning et pensioni suurus arvutatakse viimase töötasu alusel.
- 49 Komisjon on seisukohal, et esiteks puudutavad kõik need pensioniskeemid konkreetset töötajate kategooriat. Teiseks arvutatakse asjasse puutuva isiku vanaduspensionide suurus viimasel ametikohal saadud töötasu alusel, kuna selleks on määratud 75% kõnealusest tasust. Kolmandaks sõltub kõnealune pension otseselt teenistuses oldud ajast, kuna kohaldamisele kuuluvatest riigisisestest õigusnormidest tuleneb, et teenistuses oldud aastate arv on otsustav tegur selle tasu kummagi koostisosa, nimelt esiteks põhipalga ja teiseks staažitasu arvutamisel.
- 50 Nii ELTL artikkel 157 kui ka direktiivi 2006/54 artikli 5 punkt a ja artikli 9 lõike 1 punkt f keelavad nende pensionide määramisel soost sõltuvate erinevate vanuse tingimuste kehtestamise.
- 51 Lisaks on komisjon arvamusel, et vaidlusalused erinevused ei ole positiivsed meetmed, mis oleksid ELTL artikli 157 lõike 4 ja direktiivi 2006/54 artikli 3 alusel lubatud.
- 52 Poola Vabariik väidab omalt poolt esimese võimalusena, et kõnealused pensioniskeemid ei kuulu ei ELTL artikli 157 ega direktiivi 2006/54 kohaldamisalasse, vaid neid reguleerib nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiv 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas (EÜT 1979, L 6, lk 24; ELT eriväljaanne 05/01, lk 215), mille artikli 7 lõike 1 punktis a on liikmesriikidele ette nähtud võimalus selle direktiivi kohaldamisalast välja arvata pensioni määramiseks pensioniea kindlaksmääramise küsimus. Need pensioniskeemid ei vasta nimelt ühele kolmest käesoleva kohtuotsuse punktis 48 nimetatud kriteeriumist, st kriteeriumile, et kõnealune pension peab otseselt sõltuma teenistuses oldud ajast.
- 53 Asjaolu, et staažitasu ülempiir on 20% põhipalgast ning see piir saavutatakse pärast 20 aasta pikkust karjääri, viitab nimelt sellele, et teenistuse perioodil on pensioni suuruse arvutamisel üksnes teisene tähtsus.
- 54 Mis puudutab põhipalka, siis kui arvesse võtta asjaolu, et alates Sąd Rejonowy (rajoonikohus) või Prokuratura Rejonowa (rajooniprokuratuur) teenistusse asumisest saab kohtunik või prokurör kindlaksmääratud põhiasemega töötasu ning et ta saab vahetult kõrgema astme põhipalka pärast viit aastat sellel ametikohal töötamist, on igal kohtunikul või prokuröril pärast 20 aasta pikkust teenistust viies kõrgendatud aste, mis on kõige kõrgem. Kõrgendatud astmete saamine kõrgemale ametikohale tõusmisel sõltub konkreetse kohtuniku või prokuröri individuaalsest edutamisest ega ole seega otseselt seotud teenistuses oldud ajaga.

- 55 Nii saavad kohaldamisele kuuluvate riigisiseste sätete alusel kõik mees- ja naissoost kohtunikud ja prokurörid, sealhulgas kohtunikud ja prokurörid, kes on eelnevalt tegutsenud ametialal, mis on võrdsustatud töötamisega kohtuniku või prokurörina, pikka aega enne pensioniea saabumist maksimaalset staažitasu ja maksimaalselt kõige kõrgema astme põhipalka. Selle tulemusel puudub 12. juuli 2017. aasta muutmiseseadusega meeste ja naiste pensioniea puhul sisse viidud erinevustel igasugune mõju kõnealuste kohtunike ja prokuröride vanaduspensionide suurusele, ja seda ka ennetähtaegselt pensionile jäämise korral, kuna enneaguse vanaduspensionide tingimuseks on tegelikult nõue, et isik suudab tõendada, et ta on ametialal tegutsenud vähemalt 25 aastat.
- 56 Lõpuks märgib Poola Vabariik, et ajal, mil komisjoni vaidlustatud sätted veel kehtisid, olid olemas üleminekusätted, nimelt 16. novembri 2016. aasta seaduse artikli 26 lõiked 1 ja 2, mille kohaselt kehtis kõigile – nii nais- kui ka meeskohtunikele ja -prokuröridele, keda on silmas peetud 12. juuli 2017. aasta muutmiseseaduses ja kelle hulgas naised on hiljemalt 30. aprilliks 2018 saanud 60aastaseks ja mehed 65aastaseks – pensioniiga, mis kehtis varem ning mis oli meeste ja naiste puhul sama, tingimusel et nad üksnes esitavad seaduses sätestatud tähtaja jooksul avalduse ja ilma et mis tahes ametivõimu luba oleks nõutav.
- 57 Teise võimalusena leiab Poola Vabariik, et vaidlustatud riigisiseseid sätted kujutavad endast ELTL artikli 157 lõike 4 ja direktiivi 2006/54 artikli 3 alusel „lubatud positiivseid meetmeid“. Tulenevalt nimelt naiste erilisest sotsiaalsest rollist, mis on seotud raseduse ja sünnituse ning kasvatamisega, on neil keerulisem järjepidevalt osaleda ametialases karjääris, mistõttu edutatakse neid meessoost isikutega võrreldes kutsealaselt harvem. Avalik huvi aga eeldab, et nõuded sellistele edutamistele on endiselt kõrged ja ühetaolised, mis muudab võimatuks võtta konkreetseid leevendusmeetmeid, selleks et kõrvaldada probleemid, millega naised oma karjääri kujundamisel silmitsi seisavad. Võimalus minna ennetähtaegselt pensionile kujutab seega kaudselt hüvitist ebamugavuste eest, mida naised peavad seetõttu üldiselt taluma.

Euroopa Kohtu hinnang

- 58 Esimesena tuleb meeles pidada, et ELTL artikli 157 lõikes 1 on sätestatud, et iga liikmesriik tagab meestele ja naistele võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte rakendamise. ELTL artikli 157 lõike 2 esimese lõigu kohaselt mõistetakse tasu all harilikku põhi- või miinimumpalka või mõnda muud tasumoodust kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt saab.
- 59 Hinnangu andmisel asjaolule, kas vanaduspension kuulub ELTL artikli 157 kohaldamisalasse, saab määrav olla ainult kriteerium, kas töötajale on pensioni makstud tema töösuhte tõttu, mis seob teda endise tööandjaga, see tähendab nimetatud artikli sõnastusel põhinev töösuhte kriteerium (15. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika). Pensionikindlustussüsteemi väljamaksed, mis sõltuvad peamiselt huvitatud isiku varasemast tööst, on seotud selle isiku saadud tasuga ning kuuluvad kõnealuse sätte kohaldamisalasse (26. märtsi 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-559/07, ei avaldata, EU:C:2009:198, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Väljakujunenud kohtupraktikast selgub, et ELTL artikli 157 kohaldamisalasse kuulub pension, mis puudutab vaid konkreetset töötajate kategooriat, sõltub otseselt töötatud ajast ja mille suurus arvutatakse viimase töötasu põhjal (15. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 61 Käesoleval juhul tuleb Poola üldkohtute kohtunikke, Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikke ja Poola prokuröre, kelle suhtes kehtib kolm kõnealust pensionikindlustussüsteemi, pidada töötajate konkreetseteks kategooriateks eelmises punktis viidatud kohtupraktika tähenduses. Sellega seoses ilmneb väljakujunenud kohtupraktikast, et pensionikindlustussüsteemist pensioni saavaid ametnikke

eristatakse ettevõtja või ettevõtjate rühma töötajatest, majandusharu töötajatest või kutseala või kutsealade rühma töötajatest üksnes eriliste tunnuste poolest, mis määravad nende töösuhte riigiga, muude avalik-õiguslike üksuste või tööandjatega (29. novembri 2001. aasta kohtuotsus Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 26. märtsi 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-559/07, ei avaldata, EU:C:2009:198, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 62 Samuti on selge, et käesoleval juhul arvutatakse kõigile neile kolmele asjaomasele kohtuniku- või prokurörikategooriale makstava vanaduspensioni suurus asjasse puutuva isiku viimase töötasu põhjal. Nimelt selgub üldkohtute seaduse artikli 100 lõikest 2, prokuratuuriseaduse artikli 127 lõikest 1, mis viitab nimetatud artiklile 100, ning 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artiklist 50, et neile kohtunikele ja prokuröridele makstava pensioni suurus on 75% viimasel ametikohal teenitud põhipalgast koos staažitasuga.
- 63 Mis puudutab küsimust, kas sellised pensionid on asjaomaste isikute teenistusajast otseses sõltuvuses, siis tuleb esiteks tõdeda, et üldkohtute seaduse artikli 91 lõikest 1 ja artikli 91a lõikest 3, prokuratuuriseaduse artikli 124 lõigetest 1 ja 5 ning 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artikli 42 lõigetest 4 ja 5 selgub, et põhipalk, mis on viimase töötasu kahest koostisosast see, millele kohaldatakse 75% suurust protsendimäära, selleks et arvutada nende erinevate kohtuniku- ja prokurörikategooriale pension, suureneb muu hulgas lähtuvalt asjaomaste kohtunike ja prokuröride staažist.
- 64 Teiseks, mis puudutab kõnealuse töötasu teist koostisosa, see tähendab staažitasu, siis tuleneb üldkohtute seaduse artikli 91 lõikest 7, prokuratuuriseaduse artikli 124 lõikest 11 ning 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artiklist 43, et selle tasu arvutamisel võetakse arvesse teenistuses oldud aastate arvu, kuna pärast viit teenistuses oldud aastat on staažitasu suuruseks 5% põhipalgast ning see tasu suureneb iga teenistuses oldud aasta eest 1% võrra 15 aasta jooksul.
- 65 Lisaks, ja nagu märkis komisjon, kuna staažitasu kujutab endast ise teatud protsenti selle põhipalga summast, mis tõuseb vastavalt asjaomaste kohtunike ja prokuröride staažile, siis on staažitasu seetõttu ka seotud asjasse puutuvate isikute teenistuses oldud ajaga.
- 66 Neil asjaoludel on Poola Vabariigi viidatud erinevad asjaolud, mida mainitakse käesoleva kohtuotsuse punktides 53–55, asjakohatud, selleks et tuvastada, kas kõnealuste pensioniskeemide alusel makstud pensionid kuuluvad ELTL artikli 157 tähenduses mõiste „tasu“ alla.
- 67 Sellised asjaolud ei mõjuta nimelt ei tõsiasja, et nagu selgub käesoleva kohtuotsuse punktides 63–65 toodud kaalutlustest, on asjasse puutuva isiku teenistuses oldud ajal käesoleval juhul tema pensioni suuruse arvutamisel määrav tähtsus, ega tõsiasja, et asjaomaste pensioniskeemide alusel makstud pensionid on peamiselt sõltuvad asjaomaste isikute varasemast tööst, mis käesoleva kohtuotsuse punktis 59 meenutatud väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kujutab endast ELTL artikli 157 tähenduses „tasuks“ kvalifitseerimisel määravat kriteeriumi (vt selle kohta 28. septembri 1994. aasta kohtuotsus Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, punktid 5 ja 46; 29. novembri 2001. aasta kohtuotsus Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, punktid 33–35, ning 12. septembri 2002. aasta kohtuotsus Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, punktid 45 ja 55).
- 68 Sellega seoses tuleb lisaks täpsustada, et nagu väitis komisjon, tugevdab seda seost pensioni ning asjaomase isiku varasema töö vahel veelgi asjaolu – mis selgub üldkohtute seaduse artikli 100 lõikest 3, prokuratuuriseaduse artikli 127 lõikest 1, mis viitab nimetatud artiklile 100, ja 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seaduse artiklist 50 –, et toimub asjaomaste pensionide ümberhindamine, mis omakorda sõltub teenistuses olevate kohtunike ja prokuröride tasu muutumisest.

- 69 Kõigest eespool toodust ilmneb, et pensionid, mida makstakse selliste skeemide alusel, mis on kehtestatud üldkohtute seadusega, prokuratuuriseadusega ja 2002. aasta kõrgeimat kohut käsitleva seadusega, kuuluvad ERTL artikli 157 tähenduses mõiste „tasu“ alla.
- 70 Mis puudutab direktiivi 2006/54, eelkõige selle artikli 5 punkti a ja artikli 9 lõike 1 punkti f, mille rikkumist komisjon samuti ette heidab, siis tuleb märkida, et mõlemad sätted asuvad selle direktiivi II jaotise 2. peatükis, milles on selle pealkirjast nähtuvalt sätted, mis käsitlevad võrdset kohtlemist kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides.
- 71 Direktiivi 2006/54 artikkel 7, mis määratleb 2. peatüki reguleerimisala, sätestab lõikes 2, et seda peatükki kohaldatakse muu hulgas konkreetse kategooria töötajate, nagu ametnike pensionikindlustussüsteemide suhtes, juhul kui pensioniskeemi järgseid hüvitisi makstakse töötajatele avalik-õigusliku tööandja juures töötamise eest.
- 72 Sellega seoses selgub direktiivi 2006/54 põhjendusest 14, et liidu seadusandja soovis võtta arvesse seda, et lähtudes käesoleva kohtuotsuse punktis 60 meelde tuletatud Euroopa Kohtu praktikast, kuulub ametnike pensionikindlustussüsteem ERTL artiklis 157 sätestatud võrdse tasustamise põhimõtte kohaldamisalasse, kui selle skeemi järgseid hüvitisi makstakse töötajale avalik-õigusliku tööandja juures töötamise eest, kusjuures see tingimus on täidetud, kui see pensionikindlustussüsteem on seotud konkreetse töötajate kategooriaga ning kui hüvitised on otseselt seotud teenistusajaga ja arvutatakse ametniku viimase töötasu alusel.
- 73 Käesoleva kohtuotsuse punktides 61–69 ilmneb, et kõik kolm pensionikindlustussüsteemi, mida käesolev hagiavaldus puudutab, vastavad nendele tingimustele, mistõttu kuuluvad need direktiivi 2006/54 II jaotise 2. peatüki ning järelikult direktiivi artiklite 5 ja 9 reguleerimisalasse.
- 74 Teisena tuleb tõdeda, et nagu selgub väljakujunenud kohtupraktikast, keelatakse ERTL artikli 157 kohaselt tasustamisel igasugune diskrimineerimine mees- ja naissoost töötajate vahel, olenemata mehhanismist, millega see ebavõrdsus kehtestatakse. Sama kohtupraktika kohaselt on selle sättega vastuolus, kui kehtestatakse soost sõltuv erinev vanuse tingimus, selleks et saada pensioni, mis on tasu ERTL artikli 157 tähenduses (vt selle kohta 17. mai 1990. aasta kohtuotsus Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, punkt 32; 12. septembri 2002. aasta kohtuotsus Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, punkt 53, ning 13. novembri 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-46/07, ei avaldata, EU:C:2008:618, punkt 55).
- 75 Mis puudutab direktiivi 2006/54 artikli 5 punkti a, siis selles on sätestatud, et välistatakse otsene või kaudne sooline diskrimineerimine kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides, eelkõige siis, kui kõne all on kõnealuste skeemide kohaldamisala ja neisse kuulumise tingimused.
- 76 Selle direktiivi artikli 9 lõikes 1 on omakorda määratletud teatud loetelu sätted, mis tuleb juhul, kui need lähtuvad kas otseselt või kaudselt soolisest kuuluvusest, liigitada võrdse kohtlemise põhimõttega vastuolus olevate sätete hulka. Sellise olukorraga on tegemist, nagu ilmneb selle normi punktist f, sätete puhul, mis lähtuvalt soolisest kuuluvusest kehtestavad erineva pensioniea. Nõnda on liidu seadusandja otsustanud, et kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide valdkonnas kehtivad normid, millele see säte viitab, on vastuolus direktiivis 2006/54 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega (3. septembri 2014. aasta kohtuotsus X, C-318/13, EU:C:2014:2133, punkt 48).
- 77 Käesoleval juhul puudub vaidlus selles, et kuna 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punktides 1–3 määratakse üldkohtute kohtunike ja prokuröride pensionieaks vastavalt naiste puhul 60 eluaastat ja meeste puhul 65 eluaastat ning lubatakse Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikel ennetähtaegselt pensionile minna vastavalt meestel alates 65. eluaastast ja naistel alates 60. eluaastast, siis kehtestavad need sätted erineva pensioniea lähtuvalt soolisest kuuluvusest.

- 78 Seetõttu kehtestavad need sätted asjaomastes pensionikindlustusskeemides tingimused, mis on soolise kuuluvuse tõttu otseselt diskrimineerivad eelkõige seetõttu, et need puudutavad aega, alates millest asjaomane isik võib hakata tegelikult kasutama nendes skeemides ettenähtud eeliseid, mistõttu on need sätted vastuolus nii ELTL artikliga 157 kui ka direktiivi 2006/54 artikli 5 lõikega 1, eelkõige selle punktiga a koostoimes sama direktiivi artikli 9 lõike 1 punktiga f.
- 79 Kolmandana, mis puudutab Poola Vabariigi argumenti, et pensionilemineku suhtes selliste soost sõltuvate erinevate vanuse tingimuste kehtestamine on põhjendatud eesmärgiga kõrvaldada naiste diskrimineerimine, siis selgub väljakujunenud kohtupraktikast, et see argument ei ole tulemuslik.
- 80 Isegi kui ELTL artikli 157 lõikega 4 on liikmesriigil lubatud säilitada või võtta meetmed, mis sätestavad erilised eelised, et ära hoida või heastada halvemusi tööalases karjääris, selleks et tagada meeste ja naiste täielik võrdõiguslikkus tööasjus, ei saa sellest järeldada, et kõnealune säte lubab kehtestada niisugused soost sõltuvad erinevad vanuse tingimused. Nimelt peavad selle sättega hõlmatud riigisiseseid meetmed igal juhul aitama naistel oma tööelus tegutseda meestega võrdsel alusel (vt selle kohta 29. novembri 2001. aasta kohtuotsus Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, punkt 64, ja 13. novembri 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-46/07, ei avaldata, EU:C:2008:618, punkt 57).
- 81 Kuid see, kui pensionile minekuks kehtestatakse soostlähnev erinev vanuse tingimus, ei heasta naisametnike karjäärialast halvemust, aidates neid nende tööelus ja lahendades probleemid, mis võivad neil esineda nende tööalase karjääri ajal (13. novembri 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-46/07, ei avaldata, EU:C:2008:618, punkt 58).
- 82 Kahes eelnevas punktis toodud kaalutlustel ei saa sellist meedet lubada ka direktiivi 2006/54 artikli 3 alusel. Nagu nimelt ilmneb selle sätte sõnastusest endast ning kõnealuse direktiivi põhjendusest 22, on selles sättes viidatud meetmed vaid ELTL artikli 157 lõike 4 alusel lubatud meetmed.
- 83 Neljandana, ja mis puudutab üleminekumeetmeid, millele Poola Vabariik tugines oma vasturepliigis ja kohtuistungil, siis piisab, kui märkida, et igal juhul, nagu see liikmesriik ise mõönab, oli neist meetmetest võimalik kasu saada vaid naiskohtunikel ja naisprokuröridel, kellel täitus 60. eluaasta enne 30. aprilli 2018. Eespool toodust selgub seega, et kuupäeval, mis on käesoleva hagi põhjendatuse hindamisel asjakohane, nimelt – nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 45 ja 46 – kuupäeval, mil möödus põhjendatud arvamuses kindlaks määratud tähtaeg, jäi kestma sooline diskrimineerimine, mida heidab ette komisjon.
- 84 Eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb nõustuda komisjoni esimese etteheitega, et rikutud on ELTL artiklit 157 ning direktiivi 2006/54 artikli 5 punkti a ja artikli 9 lõike 1 punkti f.

Teine etteheide

Etteheite ulatus

- 85 Komisjon täpsustas kohtuistungil, et oma teises etteheites palub ta sisuliselt tuvastada, et rikutud on ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku koostoimes harta artikliga 47. Komisjoni hinnangul tuleb ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus silmas peetud tõhusa kohtuliku kaitse mõistet tõlgendades nimelt arvesse võtta harta artikli 47 sisu ja eelkõige tagatisi, mis tulenevad õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile, mida on tunnustatud viimati nimetatud sättes, mistõttu esimene neist sätetest tähendab, et selliste kohtuasutuste nagu Poola üldkohtud, kellele on muu hulgas usaldatud liidu õiguse tõlgendamise ja kohaldamise ülesanne, sõltumatuse säilimine peab olema tagatud.

86 Käesoleva etteheite läbivaatamisel tuleb seega analüüsida, kas Poola Vabariik on rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.

Poolte argumendid

- 87 Tuginedes eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsusele Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), väidab komisjon, et selleks, et täita talle ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga pandud kohustust näha ette õiguskaitsevahendite süsteem, mis tagab tõhusa kohtuliku kontrolli liidu õigusega hõlmatud valdkondades, on Poola Vabariik muu hulgas kohustatud tagama, et riigisisised kohtuasutused, kes sarnaselt Poola üldkohtutega võivad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid kohtunike sõltumatuse nõudele, mis on osa põhiõigusest õiglasele kohtulikule arutamisele, nagu see tuleneb muu hulgas harta artikli 47 teisest lõigust.
- 88 Komisjon on seisukohal, et kuna Poola Vabariik alandas 12. juuli 2017. aasta muutmiseseaduse artikli 13 punktiga 1 Poola üldkohtute kohtunike pensioniiga 65. eluaastani meeste puhul ja 60. eluaastani naiste puhul ning andis justiitsministrile selle seaduse artikli 1 punkti 26 alapunktide b ja c alusel õiguse otsustada, kas lubada pikendada kohtuniku ametiaega kuni 70. eluaastani, siis on Poola Vabariik rikkunud eelmises punktis mainitud kohustust.
- 89 Sellega seoses väidab komisjon, et kriteeriumid, mille alusel peab justiitsminister oma otsuse tegema, on liiga ebamäärased ning vaidlusalused sätted ei pane talle ka kohustust anda luba asjaomasel kohtunikul teenistuses jätkamiseks nende kriteeriumide alusel ega põhjendada oma otsust nende kriteeriumide alusel, kusjuures seda otsust ei saa ka kohtulikult kontrollida. Samuti ei ole neis sätetes täpsustatud, millise aja jooksul ja kui kauaks peab justiitsminister otsuse loa andmise kohta tegema ja kas vajadusel võib või tuleb luba uuendada.
- 90 Arvestades justiitsministrile sel viisil antud kaalutusõigust, võivad tulevane vajadus pöörduda justiitsministri poole taotlusega pikendada kohtunikuna töötamist ja seejärel pärast taotluse esitamist justiitsministri otsuse määramata aja jooksul ootamine avaldada asjaomasele kohtunikule komisjoni arvates sellist survet, et ta tuleb seoses oma lahendatavate kohtuasjadega täidesaatva võimu võimalikele soovidele vastu, sh juhul, kui ta peab tõlgendama ja kohaldama liidu õigusnorme. Seega riivavad vaidlusalused sätted teenistuses oleva kohtuniku isiklikku ja ametialast sõltumatust.
- 91 Komisjoni hinnangul rikuvad need sätted ka asjaomaste kohtunike ametist tagandamise keeldu. Komisjon rõhutab sellega seoses, et tema etteheide ei puuduta kohtunike pensioniea alandamise meedet kui sellist, vaid asjaolu, et pensioniea alandamisega kaasnes antud juhul sellise kaalutusõiguse andmine justiitsministrile. Komisjoni arvates peavad kohtunikud olema kaitstud igasuguse otsuse eest, mis meelevaldselt võtab neilt õiguse jätkata oma õigusemõistmise ülesannete täitmist mitte ainult juhul, kui nad näiteks tagandamise tõttu jäävad formaalselt ilma oma seisundist, vaid ka siis, kui tegemist on ametis tegutsemise pikendamise või pikendamata jätmisega pärast pensioniea saabumist ning kui nad ise soovivad jätkata kohtunikuna töötamist ja nende tervislik olukord seda võimaldab.
- 92 Selles kontekstis väidab komisjon, et Poola Vabariigi argument, mille kohaselt oli vaidlusaluste sätete eesmärk viia Poola üldkohtute kohtunike pensioniiga vastavusse töötajatele kehtiva üldise vanaduspensionieaga, on alusetu, kuna kohtunike sõltumatuse põhimõtte rikkumine ei ole kuidagi põhjendatav. Igal juhul ei sisalda üldine vanaduspensioniea regulatsioon erinevalt üldkohtute kohtunikele kehtivast vaidlustatud süsteemist mitte töötajate automaatselt pensionile saatmist, vaid sellest tuleneb neile üksnes õigus, mitte aga kohustus lõpetada ametialane tegevus. Lisaks selgub Poola valitsuse avaldatud 8. märtsi 2018. aasta valgest raamatust, mis on pühendatud Poola kohtute reformile, et kohtunike pensioniea alandamise eesmärk oli muu hulgas vabaneda teatud kohtunike kategooriatest.

- 93 Poola Vabariik väidab esiteks, et sellised riigisisesed õigusnormid nagu need, mille kohta komisjon oma hakis vastuväiteid esitas, puudutasid liikmesriigi kohtusüsteemi korraldust ja nõuetekohast toimimist ning need ei kuulu ei liidu õiguse kohaldamisalasse ega liidu pädevusse, vaid liikmesriikide ainupädevusse ja liikmesriikide menetlusautonoomia alla. Selliseid riigisisesed õigusnorme ei saa seega kontrollida ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ega harta artikli 47 alusel, ilma ülemäära laiendamata kõnealuste liidu õigusnormide ulatust, sest viimased kuuluvad kohaldamisele üksnes liidu õigusega reguleeritud olukordades.
- 94 Käesoleval juhul ei esine nimelt ühtegi olukorda, kus kohaldatakse liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses. Lisaks tuleneb ELL artikli 6 lõikest 1 ja harta artikli 51 lõikest 2, et harta ei laienda liidu õiguse reguleerimisala kaugemale liidu pädevusest ega lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid. ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus on ette nähtud vaid üldine kohustus võtta vajalikud meetmed, et tagada tõhus kohtulik kaitse liidu õigusega hõlmatud valdkondades, ilma et liidule oleks antud pädevus kehtestada kohtuvõimu aluseid puudutavaid norme, eelkõige regulatsiooni kohtunike pensioniea kohta, millel puuduvad tegelikud seosed liidu õigusega.
- 95 Teiseks vaidleb Poola Vabariik vastu sellele, et rikutud on kohtunike ametist tagandamise keeldu, kuna kõnealune keeld puudutab vaid teenistuses olevaid kohtunikke ning vaidlusalused riigisisesed õigusnormid kehtisid üksnes kohtunike suhtes, kes olid juba jõudnud seaduses sätestatud pensioniikka. Pensionile läinud kohtunik säilitab oma kohtunikustaatus ja tal on õigus saada vanaduspension, mis on oluliselt suurem kui üldises sotsiaalkindlustusskeemis saadav vanaduspension. Käesoleval juhul ei saa kohtunike pensioniea vastavusse viimist töötajate suhtes kehtiva üldise vanaduspensioniskeemiga pealegi lugeda meelevaldseks või põhjendamatuks.
- 96 Kolmandaks selgub õiguslikest kriteeriumidest, mille alusel peab justiitsminister tegema oma otsuse kohtuniku ametisoleku aja võimaliku pikendamise kohta üle tavapärase pensioniea, et pikendamisest keelduda saab vaid juhul, kui see on põhjendatud asjasse puutuva kohtuniku väikese töökoormusega kohtus, kus on tema teenistuskoh, ning vajadusega anda see teenistuskoh mõnele teisele suurema töökoormusega kohtule. Selline meede on õiguspärane, arvestades muu hulgas asjaolu, et välja arvatud erandlikud juhud, on võimatu viia kohtunik ilma tema nõusolekuta teise kohtusse üle.
- 97 Igal juhul on alusetu kartus, et ametis olevatel kohtunikel võiks kuue kuni 12 kuu pikkuse ajavahemiku jooksul tekkida kiusatus teha täidesaatva võimu jaoks soodne lahend, kuna valitseb ebakindlus, milline otsus tehakse nende ametisoleku võimaliku pikendamise kohta. Nimelt on ekslik arvata, et kohtunik võiks pärast paljusid aastaid kohtunikuna töötamist tunda survet seoses sellega, et tema ametisoleku aega võidakse mõne lisaaasta võrra jätta pikendamata. Pealegi ei tähenda kohtunike sõltumatuse tagatis tingimata täidesaatva ja kohtuvõimu vaheliste suhete absoluutset puudumist. Nimelt sõltub Euroopa Liidu Kohtu kohtuniku uueks ametiajaks tagasinimetamine samuti huvitatud isiku päritoluliikmesriigi valitsuse kaalutusotsusest.

Euroopa Kohtu hinnang

– ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavus ja ulatus

- 98 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et ELL artiklis 2 tunnustatud õigusriigi väärtust täpsustav ELL artikkel 19 teeb liikmesriikide kohtutele ja Euroopa Kohtule ülesandeks tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning kohtulik kaitse, mis õigussubjektidele sellest õigusest tuleneb (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 47).

- 99 Selleks – ja nagu on ette nähtud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus – kehtestavad liikmesriigid vajalikud õiguskaitsevahendid, et tagada õigussubjektidele, et järgitakse nende õigust tõhusale kohtulikule kaitsele liidu õigusega hõlmatud valdkondades. Seega on liikmesriikidel kohustus näha ette õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteem, mis tagab tõhusa kohtuliku kontrolli kõnealustes valdkondades (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 48).
- 100 Liidu õigusest õigussubjektidele tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte, millele on viidatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus, on nimelt liidu õiguse üldpõhimõte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, mida on tunnustatud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 6 ja 13 ning mida nüüd on kinnitatud harta artiklis 47 (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 49).
- 101 Mis puudutab ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu esemelist kohaldamisala, siis tuleb märkida, et selles sättes on viidatud „liidu õigusega hõlmatud valdkondadele“, sõltumata olukorrast, milles liikmesriigid seda õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses kohaldavad (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 29, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 50).
- 102 Lisaks, kuigi nagu Poola Vabariik märgib, kuulub kohtukorraldus liikmesriikides viimati nimetatute pädevusse, on liikmesriigid siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest ja eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 40, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 103 Sellega seoses peab iga liikmesriik ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt eelkõige tagama, et organid, mis liidu õiguse tähenduses määratletava „kohtuna“ kuuluvad tema õiguskaitsevahendite süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades ning mis järelikult kohtuna saavad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 104 Käesoleval juhul puudub vaidlus selles, et Poola üldkohtute ülesanne on oma pädevuse piires lahendada liidu õiguse tõlgendamise ja kohaldamisega seotud küsimusi ning et Poola üldkohtud kui liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtud“ kuuluvad Poola õiguskaitsevahendite süsteemi ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses „liidu õigusega hõlmatud valdkondades“, mistõttu peavad need kohtud vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele.
- 105 Selleks aga, et tagada, et niisugustel üldkohtutel oleks võimalik sellist kaitset pakkuda, on esmatähtis säilitada nende organite sõltumatus, nagu kinnitab ka harta artikli 47 teine lõik, mille kohaselt on asja arutamine „sõltumatus“ kohtus üks nõuetest, mis on seotud põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 57).

- 106 Kohtute sõltumatuse nõue, mis on õigusemõistmise ülesandele omane, on osa õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele ja põhiõigusest õiglasele menetlusele, mis on ülimalt tähtis, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punktid 48 ja 63, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 58).
- 107 Eespool toodut arvestades saab liikmesriigi õigusnorme, millele viidatakse teises etteheites, mille komisjon on sõnastanud oma hagiavalduses, kontrollida ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust lähtuvalt ning seega tuleb analüüsida, kas Poola Vabariik on – nagu komisjon väidab – seda sätet rikkunud.
- *Etteheite analüüs*
- 108 Kohane on meelde tuletada, et kohtute sõltumatuse nõue, mille järgimise peavad liikmesriigid ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt tagama liikmesriikide kohtute puhul, kelle ülesanne on sarnaselt Poola üldkohtutega lahendada liidu õiguse tõlgendamise ja kohaldamisega seotud küsimusi, hõlmab kahte aspekti (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 71).
- 109 Esimene, väline aspekt eeldab, et asjasse puutuv organ täidab oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, ning et ta on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 72).
- 110 Teine, sisemine aspekt on seotud erapooletuse mõistega ja selle eesmärk on võrdse distantsi säilitamine menetlusosalistega ja nende vastavate huvidega menetluse eset arvestades. See aspekt eeldab, et tagatakse objektiivsus ning kohtuasja lahendi suhtes ei võeta arvesse muud huvi peale õigusnormide range kohaldamise (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 73).
- 111 Need sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas kohtuorgani koosseisu, selle liikmete nimetamist, ametiaega ja nende taandumise, taandamise ja tagandamise aluseid ning mis lubavad ümber lükata õigussubjektide põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 74).
- 112 Nagu tuleneb ka väljakujunenud kohtupraktikast, nõuab see hädavajalik kohtunike vabadus igasugusest välisest sekkumisest või survest, et on olemas teatud tagatised – nagu ametist tagandamise keeld –, mis kaitsevad neid isikuid, kelle ülesanne on õigust mõista (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 75).

- 113 Ametist tagandamise keelu põhimõte nõuab nimelt, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda, kuni ta ei ole jõudnud kohustuslikku pensioniikka või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks täiesti absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Nii on üldjuhul lubatud kohtunik ametist tagandada, kui ta ei ole võimeline oma ametikohustuste täitmist jätkama töövõimetuse või olulise rikkumise tõttu, kusjuures järgida tuleb vastavaid menetlusi (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 76).
- 114 Viimati mainituga seoses tuleneb täpsemalt Euroopa Kohtu praktikast, et sõltumatuse nõue eeldab, et distsiplinaarkorda reguleerivad õigusnormid ja seega õigusemõistmise ülesannet täitvate isikute võimalik ametist tagandamine pakuvad vajalikke tagatiseid, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Selliste õigusnormide kehtestamine, milles määratletakse eeskätt nii distsiplinaarsüütegude koosseis kui ka konkreetselt kohaldatavad karistused ja milles nähakse ette sõltumatu organi sekkumine vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud õigused, sh kaitseõigused, ning milles sätestatakse võimalus vaidlustada kohtus distsiplinaarorganite otsused, kujutab endast kohtuvõimu sõltumatuse kaitse oluliste tagatiste kogumit (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 67, ning 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 77).
- 115 Pidades silmas ametist tagandamise keelu põhimõtte ülimalt tähtsust, võib sellest erandi tegemine olla lubatud üksnes juhul, kui see on põhjendatud õiguspärase eesmärgiga ja on sellega proportsionaalne, ning tingimusel, et see ei tekita õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomased kohtud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas need kohtud on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalsed (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 79).
- 116 Nagu komisjon on märkinud nii oma kirjalikes seisukohtades kui ka kohtuistungil, ei soovi ta oma teise etteheitega käesoleval juhul kritiseerida Poola üldkohtute kohtunike pensioniea alandamise meedet kui sellist. See etteheide puudutab nimelt peamiselt mehhanismi, mis selle meetmega kaasnes ja mille alusel on justiitsministril pädevus anda luba jätkata nende kohtute kohtunikel oma ametikohustuste täitmist üle sel viisil alandatud pensioniea. Komisjon leiab, et arvestades selle mehhanismi tunnusjooni, kahjustab see asjaomaste kohtunike sõltumatust, kuna mehhanism ei võimalda tagada, et kohtunikud täidavad oma ülesandeid täiesti sõltumatult, olles kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest. Lisaks rikub selle meetme ja kõnealuse mehhanismi kombineerimine huvitatud isikute ametist tagandamise keeldu.
- 117 Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et komisjoni kritiseeritud mehhanism ei puuduta mitte kandidaatide kohtnikuametisse nimetamise menetlust, vaid ametis olevate kohtunike ehk selliste kohtunike võimalust, kelle suhtes kehtivad kõnealusele ametile omased tagatised, jätkata oma ametikohustuste täitmist üle tavapärase pensioniea, ning et see mehhanism puudutab järelikul kohtunike karjääri kulgemise ja lõppemise tingimusi (vt analoogia alusel 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 109).
- 118 Pealegi, kuigi ainult liikmesriikide pädevuses on otsustada, kas nad lubavad või mitte pikendada kohtuniku ametisoleku aega üle tavapärase pensioniea, on liikmesriigid juhul, kui nad sellise mehhanismi kasuks otsustavad, siiski kohustatud jälgima, et pikendamise alused ja kord ei kahjustaks kohtunike sõltumatuse põhimõtet (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 110).
- 119 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktides 109–111 meenutatud vajadust tagada, et kohtuorgan saaks täita oma ülesandeid täiesti sõltumatult, olles objektiivne ja mitte omades kohtuasja lahendi suhtes mingit huvi, ning et kohtuorgan oleks seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve

eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid, siis tuleb märkida, et asjaolu, et niisugusel organil nagu justiitsminister on õigus otsustada, kas lubada pikendada või mitte lubada pikendada kohtuniku ametisoleku aega üle tavapärase pensioniea, ei ole iseenesest tõepoolest piisav, et järeldada, et kohtunike sõltumatuse põhimõtet on kahjustatud. Sellegipoolest tuleb veenduda, et niisuguste otsuste vastuvõtmise sisulised tingimused ja kord oleksid sellised, et need ei tekita õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalsed (vt analoogia alusel 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 111).

- 120 Sellega seoses on eelkõige oluline, et nimetatud tingimused ja kord oleksid kehtestatud nii, et need kohtunikud on kaitstud võimaliku kiusatuse eest anda järele väljastpoolt tulevatele sekkumisele või survele, mis võib nende sõltumatuse ohtu seada. Selline kord peab seega täpsemalt võimaldama välistada mitte ainult igasuguse otsese mõju juhiste kujul, vaid ka kaudsema mõju vormid, mis võivad asjaomaste kohtunike otsuseid suunata (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 121 Sellised tingimused ja kord, mis on vaidlustatud riigisiseste õigusnormidega kehtestatud Poola üldkohtute kohtuniku võimalikule ametis jätkamisele üle uue pensioniea, ei vasta aga käesoleval juhul kõnealustele nõuetele.
- 122 Kõigepealt tuleb märkida, et üldkohtute seaduse artikli 69 lõikes 1b on ette nähtud, et justiitsminister võib teatud kriteeriumide alusel otsustada, kas anda ametis jätkamiseks luba või mitte. Siiski näivad need kriteeriumid liiga ebamäärased ja kontrollimatud ning pealegi, nagu tunnistas Poola Vabariik kohtuistungil, ei pea ministri otsus olema põhjendatud, arvestades eriti neid kriteeriume. Lisaks ei saa sellise otsuse peale kohtule kaebust esitada (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 114).
- 123 Edasi tuleb meelde tuletada, et üldkohtute seaduse artikli 69 lõike 1 kohaselt peab kohtuniku ametikohustuste täitmise pikendamise taotluse esitama huvitatud kohtunik kõige varem 12 kuud ja hiljemalt kuus kuud enne tavapärase pensioniea saabumist. Lisaks, nagu väitis komisjon oma kirjalikes seisukohtades ja kohtuistungil, ilma et Poola Vabariik oleks sellele vastu vaieldnud, ei kehtestata selles sättes justiitsministrile aega, mille jooksul ta peab vastava otsuse tegema. Kõnealune säte koostoimes sama seaduse artikli 69 lõikega 1b, milles on ette nähtud, et kui kohtunik jõuab tavapärasesse pensioniikka enne tema ametisoleku pikendamise menetluse lõppemist, jääb huvitatud isik teenistusse kuni selle menetluse lõppemiseni, toob endaga kaasa selle, et asjaomase kohtuniku puhul kestab ebakindluse periood edasi. Eespool märgitust ilmneb, et selle perioodi kestus, mille jooksul jäävad kohtunikud pärast oma ametikohustuste täitmise pikendamise taotluse esitamist ootama justiitsministri otsust, kuulub lõppkokkuvõttes samuti justiitsministri hindamispädevusse.
- 124 Kõike eespool toodut arvestades tuleb tõdeda, et pädevus, mis on justiitsministrile antud selleks, et lubada naiste puhul vanusevahemikus 60–70 aastat ja meeste puhul 65–70 aastat jätkata ametikohustuste täitmist Poola üldkohtute kohtunikuna või seda mitte lubada, võib eelkõige õigussubjektidel tekitada põhjendatud kahtlusi, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on nende menetletavas asjas vastanduda võivaid huvisid arvestades neutraalsed (vt analoogia alusel 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 118).
- 125 Lisaks on see pädevus vastuolus ka ametist tagandamise keelu põhimõttega, mis on kohtu sõltumatusele omane (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 96).

- 126 Sellega seoses tuleb toonitada, et see pädevus on justiitsministrile antud niisuguse reformi üldisemas kontekstis, mis tõi kaasa tavapärase pensioniea alandamise muu hulgas Poola üldkohtute kohtunike puhul.
- 127 Esiteks, kui muu hulgas arvestada teatavaid kõnealust reformi puudutavaid ettevalmistavaid materjale, võib eelmises punktis nimetatud kahe meetme kombineerimine õigussubjektidel tekitada põhjendatud kahtlusi, et uue süsteemi eesmärk võib tegelikkuses olla võimaldada justiitsministril oma kaalutusõigust kasutades vabaneda niipea, kui saabunud on uus kehtestatud tavapärane pensioniiga, osast Poola üldkohtutes ametis olevatest kohtunikest, jättes neist teise osa ametisse (vt analoogia alusel 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 85).
- 128 Teiseks tuleb rõhutada, et Poola üldkohtute kohtunike kohtumõistmise ülesannete täitmise kestus, mis seega jääb puhtalt justiitsministri kaalutluspädevusse, on märkimisväärne, kuna naissoost kohtuniku karjääri puhul on tegemist kohtuniku teenistuse viimase kümne aastaga ning meessoost kohtuniku karjääris moodustab see teenistuse viimased viis aastat.
- 129 Kolmandaks on kohane meelde tuletada, et üldkohtute seaduse artikli 69 lõikes 1b on sätestatud, et kui kohtunik jõuab tavapärasesse pensioniikka enne tema ametisoleku pikendamise menetluse lõppemist, jääb huvitatud isik teenistusse kuni selle menetluse lõppemiseni. Sellisel juhul teeb justiitsminister võimaliku negatiivse otsuse, mille puhul on juba käesoleva kohtuotsuse punktis 123 ka toonitatud, et otsuse tegemiseks ei ole tähtaega ette nähtud, järelikult pärast huvitatud kohtuniku ametisse jäämist, mis olenevalt olukorrast võib olla suhteliselt pikk ebakindluse periood pärast kõnealust tavapärasest pensioniiga.
- 130 Käesoleva kohtuotsuse punktides 126–129 esitatud kaalutlusi arvestades tuleb tuvastada, et kuna meetme, millega tavapärasest pensioniiga alandati naiste puhul 60. eluaastale ja meeste puhul 65. eluaastale, kombineerimisel kaalutusõigusega, mis käesoleval juhul on antud justiitsministrile, selleks et anda Poola üldkohtute kohtunikule luba ametikohal jätkamiseks, pikendades ametiaega naiste puhul 60. eluaastalt 70. eluaastani ja meeste puhul 65. eluaastalt 70. eluaastani, või selle loa andmisest keelduda, ei ole järgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 113–115 meenutatud nõudeid, siis läheb selline kombineerimine vastuollu ametist tagandamise keeluga.
- 131 Eelmises punktis toodud järeldust ei mõjuta ei Poola Vabariigi viidatud asjaolud, et kohtunik, kellele ei anta luba jätkata selles ametis tegutsemist, säilitab kohtuniku staatuse või et pensionile saatmise korral säilitab ta puutumatus ja suured hüvitised, ega sama liikmesriigi formaalne argument, mille kohaselt ei saa asjaomane kohtunik enam tugineda ametist tagandamise keelu tagatisele, kuna ta on juba jõudnud uude seadusest tulenevasse pensioniikka. Teisena nimetatud argumendi osas on käesoleva kohtuotsuse punktis 129 juba meenutatud, et nagu selgub üldkohtute seaduse artikli 69 lõikest 1b, võib justiitsminister huvitatud isiku kohtuniku ametiaja pikendamise või pikendamata jätmise otsuse teha ajal, kui huvitatud isik on jäänud teenistusse pärast selle uue tavapärase pensioniea saabumist.
- 132 Lõpuks, mis puudutab Poola Vabariigi argumenti, et vaidlustatud riigisiseseid sätteid sarnanevad menetlusele, mida kohaldatakse Euroopa Liidu Kohtu kohtuniku uueks ametiajaks võimaliku tagasinimetamise korral, siis ei ole see argument tulemuslik.
- 133 Siinkohal väärrib meeldetuletamist, et erinevalt liikmesriikide kohtunikest, kes nimetatakse ametisse seniks, kuni nad jõuavad seadusest tulenevasse pensioniikka, nimetatakse Euroopa Kohtu kohtuniku ametisse määratud ajaks, st kuueks aastaks, nagu on ette nähtud ELTL artiklis 253. Pealegi nõuab lahkuva kohtuniku uueks ametiajaks tagasinimetamine selle artikli kohaselt ja sarnaselt kohtuniku algse nimetamisega liikmesriikide valitsuste ühist kokkulepet pärast ELTL artiklis 255 sätestatud komiteelt arvamuse saamist (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 121).

- 134 Sel viisil aluslepingutega kehtestatud tingimused ei saa muuta nende kohustuste ulatust, mis on liikmesriikidele pandud ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus), C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 122).
- 135 Kõike eespool toodud arvesse võttes tuleb nõustuda komisjoni teise etteheitega, mille kohaselt on rikutud ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku.
- 136 Seega tuleb komisjoni hagiavaldus rahuldada täies ulatuses, mille tõttu tuleb tuvastada, et:
- esiteks, kuna Poola Vabariik kehtestas 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 13 punktidega 1–3 Poola üldkohtute ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikele ja Poola prokuröridele erineva pensioniea naiste ja meeste puhul, siis on Poola Vabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad ELTL artiklist 157 ning direktiivi 2006/54 artikli 5 punktist a ja artikli 9 lõike 1 punktist f, ning
 - teiseks, kuna Poola Vabariik andis 12. juuli 2017. aasta muutmisseaduse artikli 1 punkti 26 alapunktide b ja c alusel justiitsministrile õiguse otsustada, kas lubada pikendada või mitte lubada pikendada Poola üldkohtute kohtunike ametiaega üle nende kohtunike uue pensioniea, mida on alandatud sama seaduse artikli 13 punktiga 1, siis on Poola Vabariik rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

- 137 Kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Poola Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kuna Poola Vabariik kehtestas 12. juuli 2017. aasta seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust ja teatavaid muid seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw), artikli 13 punktidega 1–3 Poola üldkohtute ja Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikele ja Poola prokuröridele erineva pensioniea naiste ja meeste puhul, siis on Poola Vabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad ELTL artiklist 157 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes artikli 5 punktist a ja artikli 9 lõike 1 punktist f.**
- 2. Kuna Poola Vabariik andis 12. juuli 2017. aasta seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust ja teatavaid muid seadusi, artikli 1 punkti 26 alapunktide b ja c alusel Poola justiitsministrile õiguse otsustada, kas lubada pikendada või mitte lubada pikendada Poola üldkohtute kohtunike ametiaega üle nende kohtunike uue pensioniea, mida on alandatud sama seaduse artikli 13 punktiga 1, siis on Poola Vabariik rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi.**
- 3. Mõista kohtukulud välja Poola Vabariigilt.**

Allkirjad